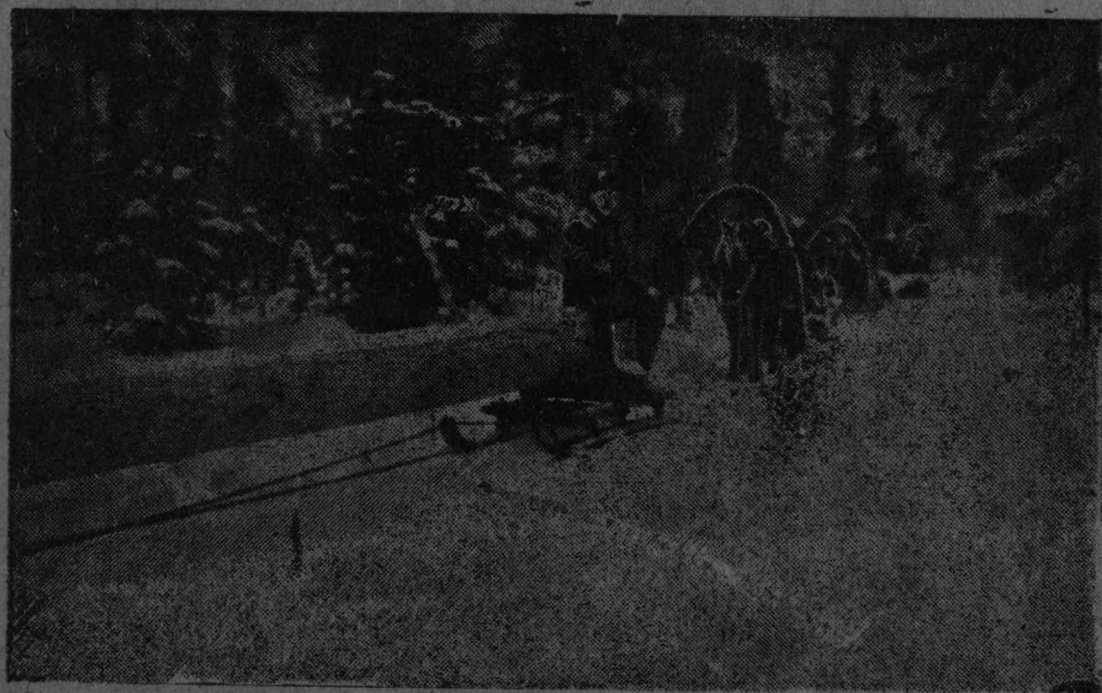

НН99=1
4

ПРОШИМ

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
ЖУРНАЛ

773.9/151

ЛЕТЧОБНИ ВОР рөштволунө индустриализатсияа ылыө (Оьолса вөрлөчьеяс)
Фото Изгур Иванган

Н | Я Н В А Р | 5 | Л У Н | 1
1 9 3 0 1

НЭЖ Коми
1-1

Ордым

ХЫСМЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА

Ставмуывса пролетаріјас отувтчөј!

РЕДАКЦИЈАЛӨН АДРЕС:

СЫКТЫВКАР, ВАДОРВЫВ У., 41

КОМИ НҢГА ЛЕЗАНН

„Ордым“ суздан дон:

ЛЕЗӨ ВКП(б) ОБКОМЛӨН АГИТПРОП
ДА КАПП.

ПЕТӨБЫД ТӨЛЫГЫН КЫКЫГ.

Гражданалы: во кезлө—3 ш. 60 ур, 6 тө-
лыг кезлө—1. 80 ур., төлыг кезлө—30 ур

Учреждөннөјаслы да организатсіјаслы:
во кезлө—7 ш. 20 ур, 6 төлыг кезлө—
3 ш. 60 ур, төлыг кезлө—60 ур.

I №

ЯНВАР 15-өд ЛУН

I №

Г.П.Б-ка обш. экз.
Лнгр. 1920
Акт № 2/367

ЈУРИДАЛЫГ:

- Подвојскіј — ЛЕНИН ВОЈЕННО-РЕВОЛУТСІОННОЈ ШТАБЫН 3
- Нобд. Віттор — ОРДЈЫГОМ. Серпасалис Арн. Ген 5
- Ілла Вас — РОШТВО СЛУЖБА 8
- Самко Ёл — КОР МҢҢТ БАҢА-БОЖСО ГЫЖЫШТИС. Серпасалис Ј. Попов 17
- М. Ликачов — ДОБРОВОЛЕЧ ПЈО-дор 25

КРИТИКА

- Нобдинса Віттор — КОМИ КЫВБУР ФОРМАЈАС ЈЫЛЫГ 27
- ЧЕЛ АФЛЫ ЛЫФАНТОРЈАС
- Куткіна—АРЫН 30
- К. Ігнатов—* * * 30
- Ёл Міш—ВЕЛОДЧӨМ МОРТ 31
- Өндрөј пі—ВЕЛОДЧӨМ МОРТ 32

1870—1924

В. І. Ленін

Воєнно-революціонної штабын.

Н. Подвожскіі.

Керенскіі лѳн бандажасы сулалісны Петроград *) дорын. Сѳмын-на організујтѳм робочѳ-крестьянскѳі республікалѳн положеннѳыс вѳлі вывтѳ омѳл. Мі сувтѳдім ружјѳ улѳ, мѳдѳдім фронт вылѳ сѳветвласт дор сулалыс став јѳсѳ, сѳмын некымын частјаслѳн зѳкѳз кіссѳм да уна мукѳдтор воштисны нѳнѳмѳ мѳіанлыс ужнѳмѳс. Вѳрѳгјаслы нѳнѳм оз вѳлі сулав мѳіанлыс торы рѳга выцјастѳ, омѳліка командујтѳгад, венны мѳіанѳс лока ічѳтѳк выцјасѳн да пырны етолѳтса карѳ.

Тажѳ сѳкыд кадас сувтѳс Ленін.

1917-ѳд воєа октабр 26-ѳд лунѳ мѳі завѳдітѳм чукѳртны да мѳдѳдны фронт вылѳ салдатскѳі да красногвардейскѳі полкјас. Смѳлнѳі *) лоі зѳк лагер код. Танѳ мѳдѳдѳм робочѳіјјасыс вѳчалісны частјас. Сеп-жѳ патѳдѳдалісны шынѳлјасѳн, еталісны патронашјас, сумкајас, патронјас робочѳіјјаслы. Уна робочѳіјјас первојѳе-на сувтѳісны стрѳіјас да боєтисны кіаныс ѳружјѳ.

Фронтсаң мѳіанлы воалісны омѳлѳнік јѳбрјас. Тѳдам-нын вѳлі: мыј медвозѳа отрадѳыс Чудновскіі јортлѳн абу вермѳма вѳчны сылы шѳктѳм ужсѳ.

Антонов јорт ветліс фронт вылѳ да ваіс сетѳе омѳл јѳбрјас: некыс нѳнѳм он гѳгѳрво, некушѳм пѳрадок абу. Вѳлі чукѳртѳма кымынкѳ болшевік-ѳфітсер, салдат, да мѳі пондім артавны асеыным положеннѳынымѳс.

Ленін зев суєа пыр вѳзѳдіс Керенскіі наступајтѳм бѳреєа да јѳжыдјас восстаннѳ бѳреєа. Сѳіѳ зев лѳчкіє арталіс мѳіанлыс положеннѳынымѳс. Нем відчыетѳг сѳіѳ лок-

Квајт во сајын кулі В. І. Улјанов-Ленін—вождѳ ставмывывса пролетаріатлѳн. Сѳіѳ нем-чѳжыс ужсаліс Ставмывывса пролетарскѳіј революцієа вѳчѳм вѳсна да вѳзѳдіс пролетарскѳіј революцієаѳз Россієа робочѳіјјасѳс. Онѳ мѳі квајт вѳчѳж-нѳн нуѳдам возѳ Ленінлыс ужсѳ, стрѳітам социєалізм. Кытѳ мѳіан промышленност, вѳзму овмѳс, бурмѳ ужсалыс војтырлѳн олѳм.

Тажѳ ічѳтѳк очеркас Н. Подвожскіі вѳсталѳ, кызѳ В. І. ужсаліс октабрєа революцієаѳс вѳрѳгјасыс вѳзан ужсын — воєннѳіј фронт вылын 1917-ѳд воєа Октабр тѳлысын, зѳк пыр-жѳ октабрєа революцієа лоѳм бѳрас.

тѳс округєа штабѳ Ста лѳнкѳд да мукѳдкѳд. Сѳіѳ коріс менѳ, Антоновѳс да Меканоптнѳс да шѳктѳс вѳчны доклад кызѳ мунѳ фронт вылын мѳіан ужјас, медым мѳі сѳіѳс тѳдмѳдім уна-ѳ мѳіан кіын вын, уна-ѳ вын прѳтѳвнѳклѳн да мѳіан оператѳвнѳі планјасѳн.

Ме јуєлі сылыс: мыј петкѳдлѳ сылѳн локтѳмыс: оз ескыны мѳіанлы, алы мыјкѳ мукѳдтор. Ленін та вылѳ шѳус:

— Робочѳіјјаслѳн да крестьяналѳн правѳтельство кѳсѳі тѳдны кызѳ ужалѳны сылѳн воєннѳіј влаєтјасыс.

Тажѳ каднас ме медвозѳе-на гѳгѳрвоі, мыј мѳіан дѳктатура, мыј мѳіан—јѳн, чорыд робочѳіј влаєт. Сєкі ме гѳгѳрвоі, мыј ме —аслам ужыс кывкута робочѳіјјас да крестьяна возын, абу ме сѳмын куш ужалыс, а быд ужын кывкута Нарѳднѳіј комісарјас сѳвет возын.

Антонов јорт кутѳс вѳєтавлыны оператѳієалыс плансѳ, карта сертѳ мѳіан вынјас да прѳтѳвнѳкыс сулалан інјас петкѳдлѳмѳн Ленін суєа вѳзѳдіс карта вылѳ. Бѳрас сѳіѳ кутѳс јуєсны, мыјла мукѳдлатѳыс некыз оз вѳчєы, мыјла мѳвпалѳны сѳіѳ вѳчны, а не мѳд ног, мыјла отсѳг вылѳ абу корѳма Кронштадт да уна мукѳдтор, бур стратег-оператор моз.

Тажѳ лѳчкіє мѳвпалѳмѳн јуєсѳм-відлалѳмыс петкѳдліс мѳіанлы, мыј мѳі збылыс вѳчѳм уна нєлѳчкѳтор, егѳ петкѳдлѳі асеыным кадѳыслы колана возмѳстѳм. Мѳі

*) Опѳієа Ленинград.

**) Смѳлнѳієын сєкі вѳлі революцієалѳн штабыс.

мунім массала; сөмын пöштi нинөм егö вöчö массаыслы журнуöдыејасö пöртчöм могые. Мијанлы колiс вöчны кык пог: лiбö вiетавны Леңинлы, мыј мi некытчö от шогмö да сы понда огö вермö кывкүтны оператсијас вöсна, лiбö кодлыкö мүкöдлы бостны командованьöсö.

Неыжыд кост бöрын да јортјаскöд мөвпјасөн вежеöм бöрын ме мөдöдчi Леңин дiнö да вiетали сылы: мыј ме бостеа фронт вылые сöкыд положеньöсö вескöдны да надејтча, мыј верма чукöртны вын гөрд Петербурглые.

Мөдлуннас час 12-ын кымын Леңин локтiс ме дiнö штабö да щöктiс пуктыны менам кабинетö аслыс пызан да шуiс, мыј сiјö көсјö лучкiа, кадö (своевременно) тöдны мыј кереö фронт вылын.

Сы бöрын Леңин кутiс быд 5-10 минут мысчi ыстывлыны кодöскö отсöг вылö: снабженьö куза, мобiлизатсија куза, лотчiкöс лiбö агiтаторöс да с. в.

Уж пондiс мунны јона, сөмын Леңинлы јö оз-на вöли тырмы: сылы век-на вöли ажитчö, мыј уҗыс мунö вывти назөн, оңжјö да пондiс ачыс коравны аслас ка-

биңетö заводјасые да организатсијасые представителјасöс, тöдмасiс налые—уна-ö вын робочöјјаслөн, мыј поҗö на ордые бостны оборона јонмөдөм могые да куцöм бур вермас вајны тајö уҗас налөн заводјасые.

Секи петiсны приказјас Путiловса робочöјјаслы паравоз площадкајас бронирујтавын, сувтöдавны пушкајас, нуавны позитсија вылö блiндажјас. Нарвскöј рајјонлы щöктiсны боставны iзвозчiкјас ордые вöвјас, медем мөдöдны фронт вылö не-ламын пушка. Уна заводјасö да организатсијасö лоi мөдöдöма комиссарјас, медем бостны на ордые фронтлы колана ставторсö.

Таҗi мi венiм Леңинград дорые врагјасöс октабрса револутсија бөреа медвозза лунјасас

Секи ме гөгөрвоi куцöм вын Леңинлөн: колана кадö сiјö кужiс чукöртны став вынсö, мөвпјасöö öтiклаö вывти топыда. Мi којеiм, чукöрталiм да шыблалiм, вын-јасөн лучкiа ставсö артавтöг, код понда i оз артмы вöли öчi нога уҗ вöчöм.

Медбөрја өбдөна.

„Амин“ шуом бөрүн, кыкнанныс бура дыр чөв лагтлысны. Сесеа Ларивон факөн содтис:

— Сиз-кө, пөкөрйтчыны лөб, отеч Пигірім?

— Ферт, лөб. Некущом спасеннө абу. Веег господ вылө надежда і упованнө менам кутис вошны,—пыдысан шуис поп.

— Тенад только-на кутис, а менам важөн-нын бырис, отеч Пигірім!—быггө вундис Ларивон.

Поп чужмыштөмөн вицөдліс факөн вылө, сесеа ышловчис да жугыла коныртис жүрөб, мыкө мөвпавны кутис.

Факөн шуркнитис-пөртчис ассыс етікар-сө, шыбытис ічөтөк скамја вылө да чорыда код шуис:

— Сиз-кө—шабаш! Пом-кө і—пом! Талун ме служита медбөрја өбдөна!

Поп секи быггө палалис оҗбырыс, нөшта жонжыка чужмис да еінжассө пөкөдіс.

— Мыј-нө те шуан, отеч фјакон?! „Мед-бөр-ја ө-бөд-на“? Кызы-нө сиз?

— Сиз! Шубма-кө—лоас! Тырмас сесеа јөзсө ылөдлыны да аслым кикимөритчыны!—горзөмөн моз кутис виставны факөн, вөлтәрөд өтарө-мөдарө шөјтјг тырјі.

Поп сетчө прамөја-нын повчис.

— Нөжјөжык, отеч фјакон, мед ескө некод оз кы!—Ачыс мөвпыштис: „оз-өнын көсјы санеыс отречитчыны Ларивонис“? Сесеа поліг тырјі јуалис:—Мыј-нө те, отеч фјакон, көсјан вөчны?

— Фјакөн званнөбыс чөвтеыны—кикимөритчан санеыс отречитчыны, со мыј, отеч Пигірім!

— „Сизі і ем!“—мөвпыштис поп, веег быггө јурвемас кочкіс сылы. Сесеа нацөн-нык пондис пөртчыны.

— Шуныд-өд кокнід, ферт, отеч фјакөн, только ыжыд посрамленнө вөчан православнөј вералы сјөн. Сесеа-нө кытчө воштысан?

— Но-о!—сувглөмөн збоја шуис факөн:—дыржык-кө мі таці нөшта комедјатө ворсны кутам, секи вот некытчө лоас воштыныд—шыбытасны бөкө, ортсө којыштасны јөгөс моз. Од позө-нын адзыны—релігјатө вицны некущом надежда абу, кыз шуоны „рано-мі поздно-мі“ еінасны сјөс выл јөз. Вот секи кытчө мі воштысам, отеч Пигірім?

—душ даc кымын сөмын,—шуис факөн

— Ок, да, сөлөм сокрушәјтчө куш думеыс! „Жертва вечерняя“—медбөрја кадјас, тыдалө, матыемөны, медбөрја часјас

— Медбөрја здык, шу! Аслыным оз ков сетчөз воштыныс. Даc бурвылыс еновтны колө лөк ужнымөс... Те—кыз гажыд, а ме—шабаш! Медбөрја өбдөна талун!

— А јөзсааныс, міранасааныс-нө кущом поношеннө ковмас прімитны?

Факөн сетчө пөкыда шпынмунис да кинас шеныштис:

— Көні-нө јөзыс, отеч Пигірім? Вицкоад волысөд-өд коліс лөка еща-нын. Уна-ө-нө јөзыд вөлі затреҗна вылад, а талун-өд ескө престольнөј празник!.. Прамөј јөзыс-өд абу танөс, најө естөпөс,—шевкнитис факөн кинас кытчөкө ортсө,—бур уж дин-ынөс! Мі сөмын тані чудігам!..

— „Господи, да воля твоя, ты еси бог, творяя чудеса“,—думеыс лыддыштис поп молітва.

Факөн пасталис ассыс пөкөмсө да пөтис вөлтареы. Поп бура дыр-на өтиас жөзіс сені, быггө шөјөвошөма. Факөнлөн кывјасыс сөкыд ізјөн моз лчкисны сылыс вежөрсө. Војдөржык-нын сы јылыс Пигірім мөвпавліс кореурө, сөмын тацөм чорыда некор-на ез кучкыв сылы јурас.—

„Тажо-öd—богоотступничество лоб“,—мөв-пыштис өни повзёмон:— „жеретикөн кута лыд-дыны православной вичко водын, анафемствујтасны мено?!“ Гөгөрбок артыштис, „за“ і „против“ ставсө довјөдліс Пітірім думнас. Мөдарсө кор мөвпыштис, пөшта јонжыка повзис:— „Верно-öd сизі і лоас!“... „Неумоливо, дерзновенно и сок-рушительно конец приближается“... „Вои-стину пом воо, некутчө воштысны—еі-насны, победитасны!“... „Господи, да не яростию твоею обличиши мене, ниже гневом твоим накажеші мене!“... „Збы-лье-öd некущом спасеньо абу!“... Јурае пойдөн шөкыда код-нын бергөдчы-лоны „беззаконной“ мөвијас: „а мыј ескө, отречитча-кө ме щөщ евашщенническөј саныс?.. Мукөдјас-тај-нө сиз вөчисны, да олбны-жө, служиталбны весег советскөј учрежденьојасын.. Ларивонидлы-öd мыј, кокнид отречитчыныд, а меным—ок, ок, ок!.. Сөкі ескө пөртча пөдраенік да раса, понда новлыны шинжак да палто; јурөја-сөс щөщөда“,—сетчө весег поп вашмунис да јурсө кинас малыштис, быггө видліс: абу-ө-нын збылье щөщөдөм јурөја ачыс?— „А вөчны нинөм ог вермы—пөрыс: уж выдө ог шөгмы, кыци кута овныс? Шыглы кула!.. Гашкө-нө, стөрөжө кытчөкө бое-тасны-на-да? Гашкө, јөзыс жалазза вер-дасны?.. Но, мыј-нө меыс? Мед-жө ескө томжык вөлі ме ар кычөн кымын!.. Согре-шөньө да і толькө!.. Мыјла оз гиж архіе-пископ Александр та јылыс нинөм. Оз-өмөј гөгөрво сижө— „неумоливо конец прибли-жается“. Кора, час, ачым сысањ благо-словеніе саныс чөвтеыны. Оз-кө благо-словит—сөкі вөлісөт мыкө лоас вөчны... ферт, анафемади менө прокланитас... Ок, страст, страшно“!..

Пітірім ачыс өтчид ачыліс анафем-ствутөм вөчөмтө-да, сы јылыс быд каз-тыштигөн весег дрөж боетө. Сижө вөлі во квајт сайын, женскөј манастир Кылтаваыс тупкісны кор. Пітірім сетчө весөкөвліс Устугеан локтигөн. Манастир вичкөө пы-рисны кујимөн—комисөја, опіс вөчны. Сөт-чө чукөртчисны манакинајасыд ставныс, өдд паскөмаде, өдд јуревтөдаде, скөбрөс, лөгөс. Комисөјатө, кујим морттө, боетисны асланыс кыщө, ставныс налы паныд сөс-са лептисны кјаснысө, быггө көсјөны үе-көдчыны да сөд кырышјас моз кокавын најөс. Сөкі сөсөа ставныс манакинајасыд өчө гөлдөсөн чарөстасны: „Анафема! Будь-

те прокляты“!.. Сы бөрын еща вешјышт-ласны да бара кыщө топөдласны „ана-фема“ горзиг тырји.

Пітірімлы тајө „свашщеннодејствијеыс“ і уеис сивозас да повзис.

Вичко стөрөж пырис вөлтарө јуавны, позө-оз өбөд-на звөнитны, да торкіс поп-лыс думјассө.

Өбөд-на чөж Пітірім да Ларивон ез сорыитны мөда-мөдыскөд, кыкнанныс зу-мыштчөмөн ветлісны, асөыныс служба

РӨШТВО

(Роч серті).

Поп сулалө вичко шөрын
Пөчөјаслы бөрөн,
факөн выдө чөрө,

Паскыд вомнас тази сөрө:
Рождество твое кресте боже наш,
Козөира ныра, сөт азыма!
Нөм оз во докод служитөмыс.
Вицөдлы-жө өшинөд, факөпөј,
Оз-ө кодкө ветлы матиті.
Чөскыд сојан оз-ө вай.
Мыј вайас ставыс вөд бур.
Господі слава тебе.

факөн.

фөва днөс ресущественнаја
дарја төтка вадор чөјөд кайө,
Јөв туис зөв ыкыдөс вайө.
Кодлы-нө кодлы-нө тајө?

Гылыөјас.

Сөт мијанлы, јөнмөј!

Поп.

Слава отцу і сыну і сөтому дуку,
факөн, мун өшин дорас пукышт,
Кыјөдышт—оз-ө мыкө сеті нуны,
Сөщөма горшөј тачөдө јуны—
Кыв ог вермы шуны.

факөн.

Локтө Сидөр фад, локтө Сидөр фад,
Код нысө сөд.
Пөлпөн вылас кыскө чөвөрт вина,
Јона мөнасө кинас.
Кодлы тајө винаыс інас?

Гылыөјас.

Сөт мијанлы, јөнмөј!

а бөрөи сор лoас: кор тодмышкаласны—
еща-нын секи кытчөкө инасан...

Шенчоны вичкоын сулалыясас, ыжыд
мөвп мөвпалоны. Чүмисны ставныс
тацдөм проповеднад, вееиг Семен дак ыла-
лөма, кырлөс дорас летчыёма да чургөд-
чөмөн кывзө. Унаон думайтөны: „мы-нө
тажө лоны пондис? Збыл алы абу?“ А да-
көн пыр отарө öдзө, ярмө:

— Ме, граждана - товaрышясас, талун
медбөржа öбөдна служити, сесеа чөвтча
дакөныс. Сета селсоветө та жылыс шыөдчөм
да кора индны кушөмкө ужө—советскөй
властлы пөлза вылө. Онйа пөраө, индустри-
ализатсия, электрофикатсия да коллек-
тивизатсия нуөдигөн, сотсиализм нога овмөс
лөёөдигөн, позор ылөдлыны ужалыс жөзө!
Колө дае бурайн асды петны, нето нырас
бөрөи культурайыда, он бара сек четчы!
Секи вот-и воан шикад—некытчө оз еибөдны,
кыз шулөны—негоднөй элементясөн пон-
дам лыддыны...

Пигирим еща сажкалыштис да бөржа
кывжасө шуигөн бара назөнык петис вөлт-
тарыс амвон вылө. Сувтис дакөнкөд ортчөн
Кывзыясас пөвсын кылыштис небыдик
сорны:

— Батушко-на көсжө мыжкө вистав-
ны-даж.

— Мед конөр висталас...

Сөмын-на көсжө вөли поп мыжкө шуны,
вомсө тацжөдлө, да ез удит: дакөн воэ-
мөстчөмөн шыаеис:

— Öни, ти төданныд, быд уж вылын
мунө ордыёом—соревнованьёөн шуё.
Ме сиз-жө вөча: дакөныс чөвтча да мүкөдөс
чуксала ас бөрса вөтчыны, медвождөр—
өтөч Пигиримөс!.. Ми сыкөд вөчим-нын ас-
костса договор неважөн!..

— О, господө!—кодкө шуис кылө:—
дакөныд батушкотө жешцө вөрө сортовка
лезны катөдас?

— Менө-нө, отөч джакөн, он щөц кор
ордыеныд?—шыаеис кырлөс дорсаң Семен-
дак:—Мыжнө ме кута тйантөд тани вөчны?

— Лок, бара, боетам став служитеlej
култа!—бергөдчылөмөн даклы лычкыштис
Ларивон.—Ме вееиг көсжа корны архие-
пископ-Александрөс.

— Прөстөй болгөм, отөч дакөн!—шы-
аеис өтө мужик.—Кыс-нө сижө аркиреж пон-
дас текөд ордыены? Сижө-өд—преосвап-
щеннөй владыко, а те сы диньн—навда,
пөчө шуны!

— „дакөныс чөвтча да мүкөдөс чуксала ас
бөрса вөтчыны—висталө дакөн.

— Верно!.. Прөста бызгө өтөч дакөныд,
ошжыё!.. А, господыс-нын төдас ыжыд
млөетнас, мыж кереныны кутис!—помалис
нывбаба гөлөс.

Дакөнлы зев ез лөсав кодлөнкө тацй
шуөмыс-да, жонжыка өзjis:

— Ме ог ошжыём куза шу, граждана!..
Чиннас-өд только аркирежыд ыжыд, а сесеа
нынөм—мижанкод морт-жө-өд i сижө. Шуөма-
кө менам—вөча, бокө ог кеж!.. Ме ачымөс
тажө ордыясан фронт вылас кута лыддыны
возмөстчыёөн, бригадыкөн, алы кыз öни
сижө шуё... ударныкөн! Лолыштныс некөдөс
ог лөз—дугдывтөг понда зүдитны! Коркө-
некоркө лөө сетчыныс—чөвтөасны да
журөинысө шырасны, ха-ха-ха!—вееиг се-
рамыс дакөнлөн сетчө петис...

— Неблагопристойно, отец дьякон!—
шыаеис сени Пигирим. Сесеа жөзлаң бер-
гөдчөмөн, небыдика висталис:

— Православнөйясас! Кытчө-нө ме кута
воштыны? Пөрыс, ужавны ог вермы...

— Не сокрушайся, отөч Пигирим!—гажаа
шуис Ларивон:—Ужыд сурас-на-и теныд
кушөмкө. договор менам текөд вөчөма
i вынөөдөма. Öни-кө те öткажитчан сые,
клатвопреступныккод лоан.

— Со-өд!.. О, господөй, батушкос
кушөма понжыштис дакөныд!—шуис кодкө
жөз пөвсын.

— Гашкө, ог откажитчы-да... Ог төд...
Ферт, лоб-жө, неизбежно!.. Только рөштво
бөрүн...

Секи бұра ыжыд зык кыптіс вичкоын,
быггө скод вылын кылө горзөм:

— Роштвооғ, енө-нын чөвтчөй! — өтi
шүис.

— „Рождество твое“—тө сылөй-на!—мөд
шыаеіс.

— „Дева днесь“—тө-і! — нөшта кодкө
содтіс.

— Рөштвоыс-өд нинөм бурсө оз вай,
граждана -төварышјас! — Ыжыд гөлөснас
вевтiс став зыкө Ларивон, ачыс мөвышы-
тіс: „ыжыд чест-жө меным лоас тајө про-
повед-сыд!“ Сесеа содтіс:—Тырмас кiкiме-
рiтчыны, шабаш! Талунсаы пом!

Пiтiрiм мөвышытіс: „аслыным пөлзасыс
лөас „славасыс“—бұра уна жертва сета-
ласны. Кығ лунтө ме, наперво, вiдчыела-
нып-а...“

— Ме щөц чөвтча—тырмас, шабаш!
—чорыда шүис Семен фак. Сесеа сувтiс
векыдзыка да сывны бостiс бара „буди
имя господне“.

Секи вөлісiтi ештiс факөнлөн „пропо-
вед-ыд“. Бұра дыр ставнысө сiјө манітіс.
Недыр мысiтi помаеіс өбөд-на. Ларивон зев
нiмкод пырыс вiсталис „многая лета“
возвылын „благоденственное и мирное
житие“. А „многая лета“—сө став гөлөснас
равөстiс, вылө чатыртчылөмөн, верміс-кө
еекө — вiчко күполдзасыс јурсө iнмөдіс.
думыс щөц сујiс „многая лета“—тө сө-
ветвластлы-і. Кырлөсын зев-жө вылө тонсө
бөстөмөн сылісны „многая лета“. Тащөм
гажаа сесеа возө некор-нын өбөд-на эс
помаелы.

Medbörja звөн.

Ларивонлөн факөн чiныс чөвтчөмыс
јона шығөдіс јөзтө, дај бурец лобма, кығ
ачыс шүліс, „дае бур вылыс“. Важөнкөд-
нын вөлі нүөдөма собраньөјас да вөчөма
резолутејiјас вiчко тупкөм јылыс. Сөмын
зілөмыс-кодатајствујтөмыс возмөстчыс јө-
зыслөн кытчөкө быггө крукасөма-да, өнөз-
на нинөм ез ло. Тајө ужсө өдзөдны бөстеіс
сесеа Ларивон, ачыс гiжаліс шыөдчан
кабалајас кытчө колө. Сiктсөветыс оз і
петавлы—быдлун сені мыјкө вөчө. Гiжеіс
„безбожник“ кружөкө-і, лыд-фыеан керкаын
отсөө-і,—прамөја мортыд кутчыіс ујад.

Рөштвооғ Мiкөласаы кујiм вөскресен-
на-на веекалө. Пiтiрiм өтiсө служітіс
Семен факкөд-на, мөдас і сiјө ез ло—чөвт-
чiс-жө. Кала-Ілла факалис. Ларивон гөз-мөд
пiемө ыстiс аслас төдсајаслы—факөнјаслы
да попјаслы, чукөстiс ас бөреамс вөтчыны,
кыпөдіс соревнованьө. Пiтiрiм вылө ещө
лөгыс петны пондіс: көсјыеліс щөц чөвт-
чыны-а, ачыс век попалө. Скөрыс вөлі
аслыс шульвлө:

— Дыр-ө-тон, негоднөј, кiкiмерiтчан-а?
Оз-ө ковмы бөртi кевмысны теныд јөз
возас, мед ез тојлавны шошаөдыд вiч-
когыс?

Сiктса комсомолецјас бөстеісны нүөдны
ангiрелыгајаа уж, рөштволы паныд кыпө-
дісны кампаньө:

— Мед рөштво дырјi некөд ез еновтчы--
аслас вөрлезан ужыс!—лептiсны лозунг.

Пiтiрiм лөсөдчө-жө вөлі рөштво кежлө.
Арталис аскөтас: кымын верујтыс прикодас
колi, уна-ө „слава“ чукөрмас, кығi өтнас
пондас славiтныс.

Верујтысјас нөшта чiнісны Ларивон
чөвтчөм бөрүн. Семен фак сетчө јешщө
содтышытіс-дај, зiкөз пөпгiтi еновтчiсны
вiчкоө волөмыс. Сөмын нөл кулак колiны
быдпрачныкса вiчко гөбетјасөн да өткымын
пөрыс јөз. Вееіг Пiтiрiмлы аслыс -нын
быггө оз вөлі кажiтчы служітөмыс.

— Пустота, пустота!—думыштас вөлі
быд „мир всем“ шүігөн.—Кығкө ескө
кысыны рөштвооғыс! Славадн ветлөм
бөрүн вөлісiтi-нын отречөйтча.

Тыртөммiс-тај вiчкоыд. Поп өтнас слу-
жiтө, а ас пыд-дыс-і, факөн местаө-і,
щөц сылө фак пыд-дi-і (Ілла оз төд став
службасө-да, поп отсалө вөлтареаныс).
Вееіг образјаслөн быггө „лкјасыс“ (чу-
жөмјасыс) нүкырөсжык лоiны бөрја каднас,
дај жыннанјаслөн горыс вывтi норміс.
Јурөітысјас щөц жугыльөс, мөвпалөны:
„ештіс-тај, буракө, вiчколөн олөмыс, шөндi
банөј!“ „Сывеіс-тај став асјаыс і өбөд-
наыс матушкөлөн!“ Кулакјас мөдпогөн,
ферт, думайтiсны: лөкыс вөкыштчөмөн,
пiнјасысө куртчалөмөн. Сы понда мед-
сасө лөгалөны, нинөм оз вермыны вөчны-
сө-да, кутны оз сүзөы вынныс-да.

Блөјасө ветлөма еiктса војтырлөн
кодатајствоыс вiчко тупкөм јылыс—шү-
пөдыс шүпөдө пыр кајөма вывлаы да
Мөскуаөз волөма, Ставроөејiјаса централ-
нөј iсполнiтельнөј комiтетөз. Сы вөсна і

нужалёма тадырасо. Сени вѣлиеті вынео-
дѣмаѣе крестаналые шүмјаснысѣ.

Сіктсѣветѣ та јылые гижѣдысѣ воіс пош-
тади којмѣд вѣскресеннаѣ Микола бѣрын,
рѣштвоые кык лун војжык. Бурец вѣлі
сывеѣма затрѣнна-да, ісполкомын чукѣр-
місны бура унаѣн. Одјѣ-тај разаліс тацѣм
јүѣрыд! Обѣдѣна сывліг кѣсті вѣчісны со-
браннѣ, сорнітісны да талун-жѣ і шүісны
тупкыны вѣчкосѣ, сывеѣм бѣрын. Ларіѣон
весеіг ызѣѣдѣ вѣлі јѣсѣѣ пырыеныр тупкыны,
сывсывтѣчысѣ. Сѣмын ез сѣгласітчыны му-
кѣдысѣ: абу-пѣ лѣыд сѣі.

„достојнаѣ“ звѣнтѣм бѣрын став јѣзыс
мѣдѣдчіс гѣрд плајасѣн вѣчколаѣ. Зев
уна јѣз чукѣрмісѣ, ставныслы нымѣѣ, ком-
сомѣлечјас сывны бѣстісны. Вѣчко паперт
воѣѣ сувтисны. Предсѣдатѣл шапкасѣ пѣрт-
чіс да пыріс вѣчкѣѣ. Пітѣрім вѣлі самѣј
јѣзлаѣ бергѣдчѣмѣн амѣон вывсѣн вѣсталѣ
медбѣрја молітва „воскресый из мерт-
вых, христос истинный бог наш“ да,
предсѣдатѣллые пырѣмсѣ пырыеныр і ка-
чаліс. Повчіс, торкѣіс, сѣі-і гудрыштіс
сесеѣ крестѣн ѣвтыштіг мѣзыс: „яко благ
и человеколюбец“. Кырлѣсын Іѣла кујі-
мые помѣа тѣлѣстіс „господи помилуй“
дај сывеіс. Јурбітысјас медбѣрја пернапас
чѣвтисны да мѣдѣдчісны петны вѣчкѣысѣ.
Секі предсѣдатѣл шыасіс:

— Тѣварышјас! Неуна сувтыштлѣј!

Сувтисны, коді кычі вѣскаліс, чујмісны-
кѣѣ. Предсѣдатѣл вѣсталіс налы:

— Талун воіс јүѣр: вѣчко тупкѣм јылыс
міжанлыс шыѣдчѣмнымѣс Москуаын вын-
ѣѣдѣмаѣе. Оні лѣктім татчѣ чукѣртчѣмѣн—
служашщѣјјас, комсомѣлечјас да бура уна
крѣстана щѣщ—тупкыны вѣчкосѣ.

Кѣдеурѣлѣн ышловзгѣ тырјі вѣмыс
петіс „ок-ок-ок!“ Кѣдеурѣ зев бугчылѣн
кѣдыштисны сіннаныс предсѣдатѣлѣс. Рѣріг
тырјі вѣлтарысѣ петіс Пітѣрім, мыкталіс-
мыкталіс первой, вѣмсѣ тапјѣдлѣмѣн, сесеѣ
шүіс:

— Асѣкомыс-ѣд рѣштволун... асѣкомыс...
Кѣлѣј сѣтчѣз!..—воѣѣ ез вермы вѣставны:
вѣчкѣѣ пыріс секі Ларіѣон. да поплѣн
бытѣѣ кытчѣ гѣла-сарганыс ѣріс—жѣмдіс,
лаѣтис, сѣмын мѣвшыштіс: „Бѣгоотстѣпнык-
ыд“ татчѣ пыріс-і?... „Покаяния отверзи ми
двери жизнодавче... храм носяй телесный
весь осквернен“ ... Мыј ѣні мѣкѣд лѣас-а?“
—Быдѣмаѣа думыс ѣті здукѣн бергѣдчіс
поплѣн јурас.

— Кѣлны рѣштвоѣѣ некыч ѣз поѣ,
ѣтеч Пітѣрім!.. Січ-нын дыр нужаліс тајѣ
дѣлаыс!..

Вѣчко дѣрѣ јѣзлыс лѣктѣмсѣ медѣѣдѣѣр
Гудѣ-Јѣгор адчіс, кѣлѣкѣлнычасѣн,—сыв-
еіг кѣжлѣ звѣнтны вѣлі кѣјѣма. Чујміс
да перілѣ вылѣ летчысѣмѣн кутіс вѣзѣдны
улѣ, ѣз тѣд мыјѣмаѣа јѣз тамындаыс сѣтчѣ
воіс? Вунѣдчіс вѣсег ассыс ужѣѣ.

Предсѣдатѣл да Ларіѣон петісны вѣч-
кѣысѣ, на бѣрѣа став јѣзыс, поп щѣщ
накѣд-і.

Партјачѣјкаса сѣкрѣтар вѣсталіс ічѣвѣка
рѣлігја јылыс. Сывлы сѣдтѣд вѣчіс Ларіѣон,
качтыштіс сѣтчѣ щѣщ ассыс пошкѣд ѣрд-
јысѣн дѣговѣр вѣчѣм јылыс, да помаліс тачі:

— Воштысны, тѣварышјас, поп-ѣаклы
некытчѣ ѣні! Ме со воѣвыв петі... сѣвет-
власт да партја, ме чајта, ѣсобеннѣ ѣт-
мѣтисны менѣым воѣмѣстчѣмѣс, гѣројѣт-
воѣс, да бур уж вылѣ індасны... А ѣтеч
Пітѣрімлы ѣдѣакѣ мыкѣ лѣкмас ѣні, мед
ез уѣ!..

Ларіѣонлыс кывјасѣѣ партјачѣјкаса сѣ-
крѣтар, дѣрт, вѣсталіс јѣзыслы кычі колѣ
гѣгѣрѣоныс,—кыч шулѣны, вѣчіс вывѣдјас.

— Ме, православној тѣварышјас,—шы-
асіс сѣтчѣ Пітѣрім,—щѣщ ѣтрекајтча аслам
саныс, со!—Пѣртчіс сен вывѣыс јѣштѣра-
хілѣсѣ да јѣкмытгіс кыѣаулас.—Ме пріні-
мајта вывѣсѣ ѣтеч дѣјакѣнлыс!..

— Не ѣтеч дѣјакѣн ѣні ме,—горѣдчіс
сѣтчѣ Ларіѣон,—а гѣржданін Ілларіѣон
Спірідѣновіч!

Гудѣ-Јѣгор вѣзѣдчіс-вѣзѣдчіс кѣлѣкѣлны-
часѣн муѣ, јѣз ѣз мунны, мыкѣѣ ызѣгѣны
кылѣ, да ез вермы воѣѣ вѣдчысны. Пукѣіс
пѣв вылѣ, кыкнан кінас і кыкнан кокнас
сесеѣ ѣтшырјѣ став жыннѣаннас трангіс
кујімыс, да летчіс улѣ. Тајѣ вѣліс медбѣрја
зѣдн. Бура дыр нургісны жыннѣан шыјас,
сесеѣ вѣчасѣн-пыр лаѣтисны. Бытѣѣ руж-
тыштѣмѣн лѣлыс петіс вѣчкѣлѣн.

— Правѣславнѣјјас!—бара шыасіс Пі-
тѣрім,—рѣштѣо прѣзныкѣсѣ есѣѣ колѣ-на
вѣлі кѣлѣавны-да... Слаѣаыс-ѣд ставнас
вошѣ—урон лѣѣ менѣым... Алѣ ѣз поѣ
некыч?

Јѣз кѣстын сѣрам јылѣ сѣмын лѣптисны
сывлыс кывјасѣѣ.

— Но, січ-кѣ, ме щѣщ, мѣа, с бѣжѣей
помѣщью, ѣтрекајтча саныс... Сѣветѣласт
дѣр сулала... Нѣсть власті, аще не ѣт
бѣга, и покѣрнѣт под нѣзе всѣякѣѣ врага
и сѣпѣстѣта!“ Кыланныд, православној

төварышјас! Соревнованњо выло ставны-
тө щөщ чуксала!

— А јуреитө шыран?—кодкө шмонитиг моз јуалис.

—С удовольствием, всегда и во веки веков!

Гералом сорөн, нѣмкодасөмөн тупкисны сесеа вѣчкөсө. Сетчө шуисны лөсөдны лѣддѣсан керка да лѣкпунт.

Рытланыс поп локтис сельсоветө да муртса і төдѣсны—сецөма вежөма: јурејассө шырөма, паскөмыс—омблѣник сукма-

нда, весег усјассө щөщкөртөма да тошсө чѣнтөма. Сетѣс асгааныс шыөдчөм поныс чөвтчөм куза.

— Важөн-нѣн ескө колө волѣ, да пырна чајтлѣ, гашкө, мѣса, кыз сѣјө шуныс. . Жал рөштвоса славыс толькө, сесеа ескө ставыс ненужнө-да! .

Кытчө воштысасны Ларивон да Пѣгѣрим—ог-на төд. Сөмын ордјесөмсө өнѣ - на Ларивоныс нуөдө. Сөрт, ас вөснаыс медсасө төждысө—„чест“ вѣдчысө.

Медбөрја ныв.

Қор тајө вѣтсө менам гѣжөма-нѣн вөлі жынныс унжык, „Југыд туј“ газетын петѣс Мѣкушов Көста поплөн саныс чөвтчөм јылыс шыөдчөм да соревнованњо выло мукөд поп-дакјасөс чуксалөм. Воэвыв менам төдсөма налыс „ордјесөмсө“ Менам медбөрја кыв тацөм лөб:

Регыд-нѣн черанлыс поп
Культура нырас,
Регыд-нѣн медбөрја поп
Јуреисө шырас.

Віет Гамко Олбн.

Вөр піо моз вошма коми грезд. Мурышмөм сөд кымөр өшјома, быггө зев ыжыд шебрасөн шебрөдөма еіктө. Сындыс воруа.

Рытыввыксаң пөлтө һеыжыд төв. Золанік коми јөзлөн, быггө јөжгылтчөмөн відчысөны араа вој. Ывлаын пемыд.

Керка пыцкын ломалө-зүзгө золанік лампа. Одва-одва југыдсө сетө. Пызан дорө пуксөмаде кык сусед. Помала пестөны чігарка. Щыныс керкаас быггө кымөр өшјома.

— Таво, зонмө, арпомыс күз-жө-һып лоіс. Пыр шоныд да зерө, — шүіс вомгорулас моз Митит, суседлы.

— Сіз тај, Ивановіч. Воіс-һын кад вөрө мунны-а, — візіс вочакыв Јаков.

Сесеа төкөтө лантыштасны да бара заводитасны наҙөһік сорһитны.

— Но... Мыј-һын, Митит? Көсјан он-һын?

— Мыјсө көсја ог-һын?—Јуалис Митит.

— Миса, көсјан он-һын пырныд коллективад, мијан динө.

Митит та јылыс зев-һын дыр мөвпаліс да һинөм-на ез вермы шуны аслыс. Көсјө-һисө оз. Оґи-кө, выл олөмыс зев јона кыскө. Мөд-кө, паныдалө важ олөмыс, быггө күтө.

— Кыз-һө, һеламын во олі өтнам. Кызі колө аслам керкаын, аслам гортын. Ачым ыжыд і ічөт вөлі. А өһи-һө кызі ме торјөдча аслам овмөс діныс. Ог! Ог, — тазі вөлі век мөвпалө Митит.

— Һинөм-на өһи ог куж шуны. Чөвлы-һө, буржыка мөвпыштлам да вөліе, — шматкіс вочакыв Митит.

— Өһөз-на мыјкө ен вермы мөвпыштытө? Алі те он і көсјы пырны... Он көсјы мијанкөд өтвутчыны? Гапкө озырјаскөд, кулакјаскөд көсјан мунны-да? Відлы кодыс буржык. Мі регыд коммуна өв-

жам, өтлаын, өґи семјаын моз кутам овны. Отласа керкасө вөчимө-һын.—Но мыј, Митит?...

Митит һинөм оз шыас.

Кык арыштөм еіңјас быггө сы вылө сөтөны. Араа лысөм турунејјас моз топкыс зөрө. Кыкладорсаң сы вылө быггө воөны зев ыжыд гујас. Мөвпалө важ олөм јылыс да выл олөм јылыс. Сінвозас вогсаас паскыд мујас коллективлөн, машинадн ужалөм, зев ыжыд гажа керкајас. Сесеа друг мөвпыштас аслас омөлік керка јылыс омөлік вөв, сыв паста мујасыс, межајас пыреа кодөе, гөрышты һекыти.

— Кызі?... Мыј... Кодапас сетчыны?

— Но!... Мыј-һын, мөвпыштин?—ез вермы відчыныс вочакыв да бара јуалис Јаков.

Пыр повзыштыс Митит. Бергөдчис пызан дорыс өшпөлаң, вічөдліс ылавылө Сінмас үеі амбарыс, өзөсыс, томаныс... арөгмуһис быдөн, сөлөмас мөртчис.

— Һинөм ог куж ме шуны, — вічөдліс гөтырыс вылө да шуыштыс—кыз-өд јешщө сјө, — индіс гөтырыс вылө.

Гөтырыс лабіч дорас чувкі кыө.

— Меным-һө мыј. Ачыд-өд адзан. Метаж со век пемыдыс-пемыдө шөјта ужала, пукөыштлыны ог ештыв-а.

Бара һулыштыс гыс Мититөс, бара кутіс мөвпавны. Амбар.. томан.. сесеа клоп ігнаіс сөлөмыс томаннас.

— Өһисө ог-на пыр. Відчыыштыла, — шуыштыс вомгорулас.—Піөј буді локтас служба вывөыс да пырас. Ме-өд мыј... Һеламын өґи во олі аслам олөмын. Торјөдчыныс зев-һын сөкыд. Мед-һын сјө воас-да, ме ог.

Јаковлөн терпенһыс бырі. Брскөптіс лабічыс. Шапкасө кватітис да петіг мозыс шүіс:

— Јона-жө те полые вёлөмыд, Мигит. Ме тај-нө со комынвитөд во вьлө-жө-нын мөди-да... Либө, боетам көт-то Прол да-дөс. Сгчимдас арөн-нын шүсө, а вижөд -на кушөм, нимкодаснын он вермы. Правлен-нбын шленө бөрjöма. Некодлы оз сетчы. Шүө, быдөн-пө томми, кокныжык овны ло-ис... А те!..

Јешцө медбөрjаие букышөн моз вижөд-лис Јаков Мигит вьлө, кинас өвтыштіс дај коліс өтнассө гөтырыскөд.

дыр-на Мигитлы кылис пелас Јаковлөн бөрjа кывjыс: „А те“.

— А те!?

* * *

Вөждөр Мигит вөлі шөркода олые. Ку-јим вок вөліны, дај багыс-на јон вөвліс. Нөл бур верөтө ужалыс, ставыс масте-рөс, плөтнык да столар. Мичаө-і вөчаслө-ма Иван дагыс.

Піjаныс јешцө мичаө вөчасөны. Мыј боетасны вөчныд, небөс најөлөн артмас, бура уна нажөтка боетлісны. Вьл керка квајт пелөсаөс пуктисны. дај важас-на пөчө овны.

Баг ловjа дырыс ескө зев лөыда ов-лісны-да, кулөм бөрас тај регыд олөмыс рагөис, пуз-паз муни. Медічөт вокыс ку-тіс зев јона јуны, сөсса косаө, видчө.

Сіңі і олөмыс торкеіс. Лоіс јукөны. Олөмсө јукісны кујимпелө, ставыслы от-мындаөн. Вьл квајт пелөса керкаын өв-мөдчисны ыжыд вокыс—Јогорыс, да ічөт вокыс—Іваныс. Мигитлы сетисны важ кер-касө да өт амбар.

1914-өд воын заводічис воjна. Миги-төс боетисны салдатө. Гортас коліс гөтыр-сө зөланік кагаөн, сөмын гөтырлы дыр шөгөыны ез ло. Мигит регыдөн бөр воіс, вьемөма-да лөзисны.

Они Мигит олө шөркода-жө. Көт-і ов-мөсыс зев лөк, плөтнычајтөмөп век на-жөвөтыштө. Нинөм шуны, олө шынитөв. Пыс-нын гөрд армјаын служитө. Мигит луныс-лун видчысө воөмсө сылыс.

Некод нинөм омөлтөр оз шу Мигит јылыс. Сөмын абу крөпыд сама. Кытчө төв ру пөлыштө, сылаө-і сетчө.

—Сің, гөрд армјаын служитлы.. Је-жыдјас пьын-дај...—зев щөкыда шулывлө Мигит.

Небыд сөлөмтө Мигитыдлыс быдөн тө-дөны.

— сөрт, абу крөпыд морт. Сөмын кі-ыс сылөн зарныа да сіјө, мыј боетас вөч-ныыд, небөс артмас. Морт абу шыбитана. Тащөм мортыд оз мешајтчы колхозад. Пөчас-на-өд вескөдны, велалас, — тајі сорнитөны Мигит јылыс коллективын.

— Сөмын тај дыр оз гөрөво. Неке-зі оз лөк колхозад. Век шүө—ештам-на... Видчыештам-да вөліе—висталө Јаков шленјаслы.

* * *

Сөңтабр төлыс. Муыс кизөрміс щөкыда зерөмысла. Пөмыд војјас нұжалисны. Сік-тыс чукөртөны јөзөс вөрө ужалны. Корө-ны комі мужікөс артелјасө: заптысөны муны вөрө. Төчитөны чер, піла. Төчөны ношјасө еојан-јуан, көлуј.

Артелјасөн мөдисны вөрө, вундыны өіс код пөжөма помаслытөм вөр.

Коді лыддас, мыјдта војвьлас тащөм помаслытөм вөрыс.

— Вөр пьын олө комі мужік. Вөрөн лөлалө, вөрыс кынөмпөтөс перјө. Вөрле-дөмөн-жө воөковтас бур олөмлян, — тајі мөвпалө колхозчык Јаков.

Сы тujөд муныс јортјас да унаөн му-көд сіңі-жө чајтөны.

Тајө абу-на ставыс. Оз-на став јөзыс ащыны буржык тujсө. Озыра олысјас, кулакјас, налөн отсасысјас торка-лөны, кың-мыј вермөны падрөдөны гөл јөзөс бур чуј вывөсы. Пажө-өд төдө-ны—мунасны-кө став јөзыс вөрө, кулак-јаслы бур оз ло. Быд пөжөм, быд коз, кодөс петкөдам вөрыс—кучкө плөшас ку-лаклы.

Кулакјас гуөбөнік пышөдчөмөн ас кос-таныс сорнитөны, көсөјөны торкөны, ылөд-ны јөзөс вөрө муномыс.

Најө елтөны мужікјасөс: Ок ті, бөбө-јас, рөчө-кө мунынныд, сгчим мында бур-

жык вöлi. Либö ур кыжöмөн. Сенi унжык позiс нажовiтны. А!... Алы, „индустриализация“ кöсжанныд нуöдны. Ке-ке-ке.

— Сiбiрас-пö-öд дас шайтөн лун нажөвiтöны бур жöзыс.

— Тöдам, кывлiм тiжанлыг баснiтö. Мi-öд абу-жö журтöмбө. Iчöтiкасö тöгөр-воам-жö, унасö кöт огö-а—вочакыв вiдасны еусжык жöз.

— Вöвлiм-i мi Сiбiрад. Тöдам кушчöм сетчö ветлöмыд. Оз ков вiставныд. Буржык лоб—вомтö топöдöй да лаңтöй. Тырмас тiжанлы увтчыныд.

Кулакжас бурөн оз лаңтны, луные-лун жонжыка да локжыка тöждыеöны, пессöны, кыз-мыж ескö паdmöдны вөрö мунöмыс. Быд ногөн тiлеöны кыскыны аслагыс дорö шөркөдä олыеöс да Мiтiт кодöм öтарö-мöдарö довжалыс жöзöс.

Луные-лун сiктын жонмö кулакжаскöд тышкасöм. Кымын горажыка кылö чернiлалөн чужгöм шыыс, сымын кулакжаслөн жонжыка лöгыс петö, сымын најö жонжыка тöждыеöны ужсö паdmöдöм вöснä. Најö тöдöны—кымын öдjö овмöс кыптö, сымын налы öдjөн матысöм пом.

Сiктö вереттö *жöз* *шоч* колiс. Сöмын, бүдi, кулакжас колiсны. Котыртчалöмөн мужiкжас муналiсны ставыс вөрö. Вөрö муитöмжас нiын вöлi щöщ Мiтiт. Сiјö колтчис гортас. Дыр ескö мөвпалiс муны да ез-на тая муна.

Рыт-рыт пукалö патчөр дорын, мөвпалö,—муны-ли, не-ли. Асывжаснас пачвомдорö пукас да толко-нын куритчö мыж вермö. Вiдöдлас пачас—аджö бi нувсöмсö... Сылы кажiтчö, быттö пачас нувгыс бiыс—сiјö вöрын ужалыс војтыр, четчалыс öгырыс быттö чагжас пусö пöрöдiгөн резебны.

Зев дыр мөвпалас да нiнöм оз вермы помöз шуны, оз тöд мыж керны. Лунсомöснас петышптлас вöv дiнö да чаг торжасö öшiнувыс öктö, пыртлö посвожас. Заптö тöv кeжлö iчöt пач ломтыны.

Весiг-i Мiтiтыдлы гажтöм лоiс. Суеед шыс прамöй морт некод абу гортас. Петышптны некытчö. Бабажас ескö емöс, да најö сöмын сералöны.

— Те-нö мыж, Мiтiтö, гортад? Алы те гортад нажөвiтчан?

Мукöд дырji вескыда шуасны:

— Быдса мужiк гортас олö. Те-нö мыж он щöщ муна?

— Но, таяжö бабажасөн,—скөр пырыс аслыс вомгорулас мурöстас Мiтiт. Сiңi-сееса лоб довгыны гортас. Воас гортас, пестас кыз чiгарка да водас пöлат дорö уңны. Сöмын оз уңы. Пыр мөвпалö вөрö мунöм жылыс. Жанчiм-öд гортад тая овны... сееса бара вылыс гартышптас чiгарка да куритас. Унаыс тая пестылас. Сöмын журыс кор колмас куритöмеыс, секи унмовсас зев чорыда, ныргорөн мөдас шкоргыны-уңны.

Таяжö коллалö Мiтiт арагыс-нын војжасö. Мыж сылы колö—ачыс оз тöд, пыр тая шöйтö-а.

Öтчид Мiтiт пукалö пачвомдорын. Пукалö, журсö öшöдöма. Сы сертi-нын позчö тöдны.—Мiтiтöс кушчöмкö шог суöма.

Пукалö да зев горша чiгаркасö кыс-кышталö. Гөтырыс горзö, чукасалö шай жуны, Мiтiт оз i кывлы.

— Кылан он? Мiтiт? пуксы жу, көзä-лас шайыд.

Мiтiт оз-i вөрғы, быттö меставылас жужалöма.

— Мыж-нö те, мужiкö, лоiн. Алы табак щыннад пöтан,—вiдчыны кутис гөтырыс.

Рiзнiтiс Мiтiт, четчышптiс меставывыс, быттö көзид вадн којышптiсны. Гөвчыс скөра чiгарка помсö вомыс да шуiс:

— Куритчöм вылын-нын ола. Быттö некушчöм уж абу.

— Мыжла жöзыскöд ен щöщ муна вöрас—кутис каятны гөтырыс.

— Лаңт! муна ачид! Мыж менö те велöдан. Муна! Мукöд бабагыс тая ужалö, ме öмöй ог вермы... Муна! Муна! Вай сöмын колтчы гортсö овны.

— Лаңт, шуöны теныд! Шиңад кытчöз, ез-на iнмы...

Талуп асывеагыс Мiтiт зев скөралö гөтырыс вылö. Вiдчö, маңкö.

— Корелы јешчö јашшыкеыс, оз-ö сетыс еурышпт. Терыбжыка! Мыж те сенi öдвa лeган.—Корe шуöны!

Кызкö ескö бур вылö-ли, лок вылö-ли еурис чiгарка-мöд тыр.

Мiтiт зев горша куритiс кыкнан чiгаркасö помса. Сееса бара ез кол. Сымында-i вöлöма.

Бара Мiтiт ку пышкас ез кут төрны. Бара вiдчö, јортчö, горзö... Зев тeryба, скөр пырыс жој кузаныс ветлö öтарö-мöдарö.

Мөд лун-нын зерыс којомөн којө, оз і дүгдыв. Быггө муыс да jeneжыс отла-еөмаөе. Ставыс гудыртчөма.

Кожмөд лун чөж Мігіт табактөм. Куритны некыс оз еур. Кожмөд лун Мігіт дур пон моз шөйтө, места вылас оз инае. Сөмын мыј вермө јортчө, відчө, быдөнөс відө. Гөтырсө, прикадшкисө лавкасыд... Коммунистјасөс. Ставсө. Ставыс сылы мустөм лоис. Сиктад петалас, сусөдјасті ветлө. Корсө чігарка тыр табак. Јуасө быдөнлыс. Зев скөр јөз вылас. Асвылас быдөн нерад. Видө аесө:

— Бөб-жө вөвөма. Он куж овнытө. Колөма-жө војдөр унжык нөбны-да. Оні ескөн квачитчі-да, некыс...

Рытнас, төкөтө немдыштөм бөрын, Мігіт өтнасөн сулалө аслас пощөс дорын. Нырөс пон моз нырнас кыскалө сынөдсө, оз-ө табак щын дүк кыкө во. Сөмын ывла вылад сынөдыс сөстөм да некущөм көр оз кыв. Исшитіс табак щыныс вижөдөм чуңпомсө да јешщө јона кутіс ковны куритныс.

— Тпу!—сөвзис, ез вермы черпитнысө-да, терыба шарјис ченјас, пыркөдіс бусө. Гарышитіс да мөдіс куритны.

— Веег табак көрыс абу, — рошкө ачыс.

Нинөм тај. Сізі-і куритіс.

аруг кыкө быггө уеіс, зүлсмуні немыдеыс—Мігіт дінө гусөнік воіс морт. Паекыд гөрд тоша, щөщкөртөм уска. Нумјалө.

— Кущөма-нын овлө Мігіта Ивановичыс,—шуыштіс нащөнік, ачыс еінјассө чіткыртөмөн најана вищөдө.

Мігіт вищөдіс сы вылө јурсагыс да коскөчыс.

— Ола-на тај өні со-а,—чігарка помө сөвзиг моз скөра шуіс Мігіт. Мөдыс чургөдөма кісө здоровајтчыны. Серамыс быггө көсјө петны.

— Оні со ескө оланам-на-да, табакыс тај омөл лоіс. Лавкаын нөті воумушка абу. Папірос пачка-мөд вөлі дај сіјө-нын бырөма.

Мөдыс ченыс кыкис табак көшөл, гарыштіс асдыс да сетіс Мігітлы.

— На куритчы. Гөтырнад көт-өд огө јукөј, табакнад пощө-на. Ас мортыккөд јешшө. Ке-ке-ке!—серөктіс.

— Кор сетөны секи-і куритныс.—Бөстис Мігіт чургөдөм табак, кутіс гартны чігарка.

— Но вот, шуам табак абу... Регыд сесеа нагыд оз ло. Төварыд оз тырмы. Мыса-нын өні олөм бөстөіс. Важөн тај-нө быдторјыс тырмыліс. Оні-нө мыјла оз тырмы?—кутіс елтны Мігітлы.

Мігіт нинөм оз шыас, сулалө лантөма. Вочакыв оз куж вищны. Быггө пленө еуріс.

Мөдыс мырдөн моз щөктө виставны. Быггө еледовател.

— Но, кызі те мөвпалан?

— Сіз-тај өні-да,—быг лоі вищны вочакывјө Мігітлы, ез ескө көсјы-да.

Пемдіс, көт еінмад зургы, нинөм оз тыдав. Сөмын керкајасөыс зөлагык біјасыс зүрөвищөны.

— Но вот!—матөжык ваядөдіс чужөмсө Мігіт ныр вом дінө да шуіс:—

— А те, Мігіт Ивановіч, төнзівад јешщө собраннө вылад вөлі горзан: сөвет-власт-пө сөмын бур олөмсө еетіс. Со тај еетіс,—певсө кык чуңпырыс мытчілыс.—Німөдае,—табакыд выјөз ез ло, вот тены сөветвласт.

Мігіт нинөм-нын оз шыас, лантөма Јөжгылтчөмөн сулалө.

— Төдан, колан во кущөма дорјин асвоттө течігөн—„Кулак сіјө—пуктам сылы ыжыджыкөс“. Ој, Мігіт, Мігіт! Вөрөлі мыј кущөмкө ме теныд? Амј мыјкө локтор вөчлі? Кущөм-нө ме кулак? Кор властыс вөлі бур јоз кыын, небөс кужлісны овныс. Быдтор тырмывліс.

Мігіт морөсө лептіс, јурсө чатөртіс, көсјө ескө мыјкө шуны, да мөдыс торкіс.

— Ме-өд коркө сөветвласт дор-жө мунлі. Но... Оні...

Мігіт ескө гөгөрвоө-жө мыј сөрө сіјө да оз куж вочакывсө вищныс. Көсјө ескө да кывјыс оз аргмы. Мігітлы зев ез ло лөыд еөлөм вылас. Чајтө аесө мыжаөн. Лантөмөн сулалө.

— Мігіт, табакыд-кө оз тырмы, воы ме дінө. Ічөвіка сетышта. Медбөрјасө јука. Мыј-нын керан. Ас мортыккөд ас јөзкөд моз-і лөө овны. Воы, мыј лоас жукушта. Јөрмөм інад-өд мөда-мөдтө лөө отсыштны.

— Ладнө, Одрөј Јогорјөвіч, зөн ве-жон-нын куритчытөг ола, мучігча, гашкө-і вола.

— Toda-өд, ачым куритчыс морт, оз ков виставныд. Ветлам өні-жө. Ме теныд сетышта.

Ачыс шыңьмуніс.

Чүжөмсаңыс да өнөңыс ставсө виста-
лис Мигит.

Шыңитов лаңтисны ставыс. Керка пың-
көсын шоныд. Пызан вылын зүзгө ічөтүк
лампа. Наңмыны күтис висталом шыыс
Мигитлөн, сесса зикөч лаңтис.

доброволец Пјодор.

Пјодор шупыт, зонка визыв,
Гөра голос, визыв сип.
Кыв Пјодорлөн бура ізө,
Сыли оз шүңит ыкын.

Локтис өтшыр сја штабө—
Бос-пө менө комисар,
Чочкөм „тојлис“ кымөс кабөн
Ме поткөда-пө кир-вар.

доброволецө сиз пырис,
Кижө сетисө пшала.
Божө петны чожа сүрис,
Пјодор өшис, оз вөр чал.

Колө лымө пырны жүрөн,
Быдлө гаржны окоп.
А Пјодорным пукеөм мырөн
да пукалө, кыз језоп.

Но, а сыбөрын велалис,
Пондис төдны сја бој.
Полөм өшис, ки вынеалис
Шогмис сыие гөрд герөј.

Отшыр кызкө бостөм пленө
Чочкоммесө өкмыс морт.
Куш кижөн он бост-пө менө,
Песөи ныкөт-пө кыз чорт.

Ета уж понда Пјодорлөн
Морөшөрын орден гөрд.
Камисар сјјө сек корлис,
Невна радувјас ез бөрд.

Быдөс рота сјјө төдө:
Сылиө, јөктисө—визыв шор.

Вөр јывти тыдалө јенежыс уна-уна к
зув. Ыжыд ныргорөн уңоны вөр керка п
ын ұжалыс јөз.

Гусөныкөн, быггө кыјөдөмөн, наңөң
шлывгө-лыбө езыс чарлакод төлыс. У
мовөис вој кежлө помаслытөм комі вөр.

Бөјын лөвтөм, выныс содө,—
Немисө ез повлы Пјодор.

* * *

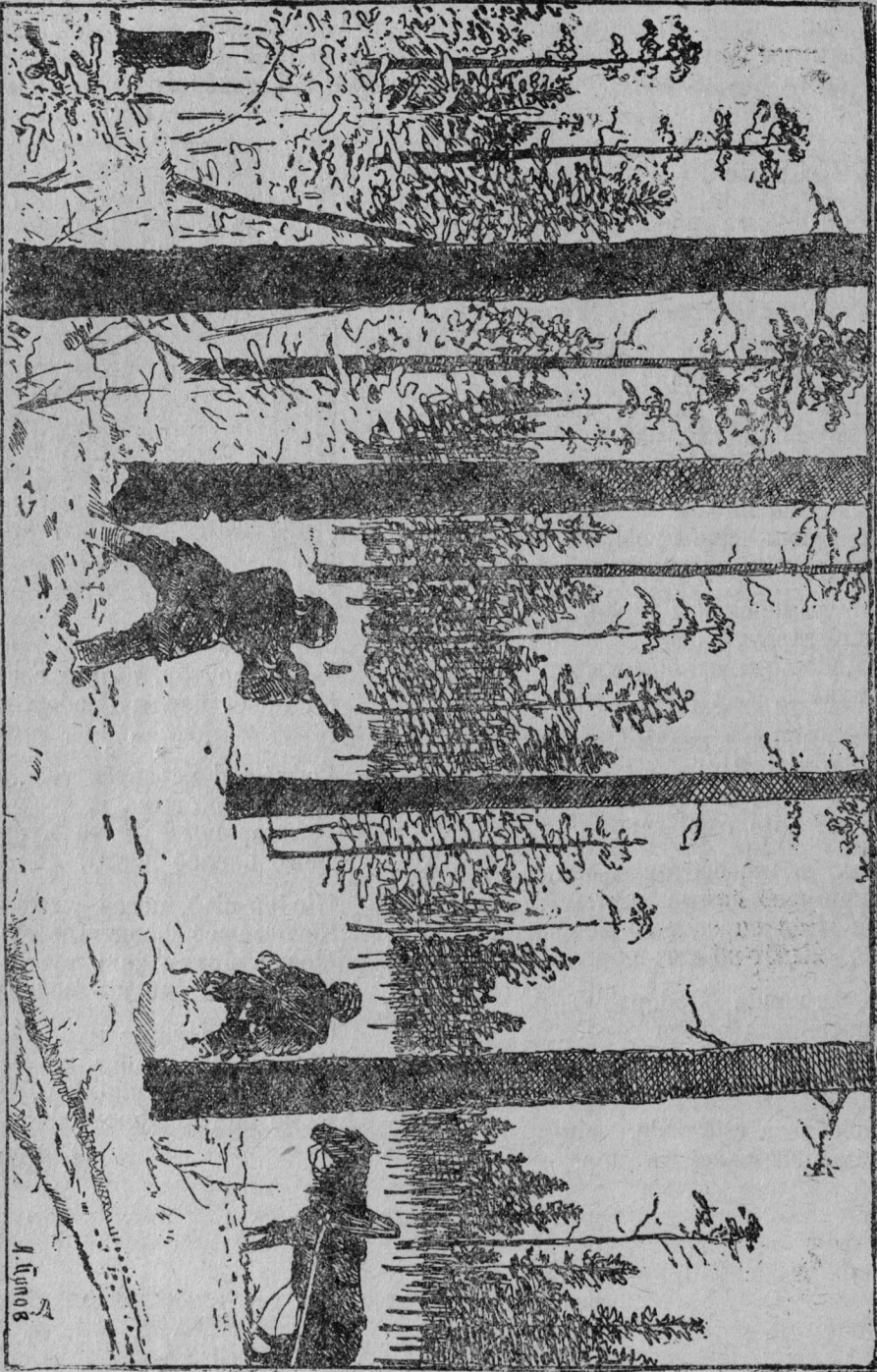
Годлө-год казавтөг уөб...
Кольис бөрө гыма кад.
Трактор шы сажмөтө мүсө
Вежө олансө посад.

Пјодор пичө, песөө ужын,
Чөгө важсө фронтлын-моз.
Посад вильлаң таво вујис—
Шогмис, быдмө вил колхоз.

Өтө ыблын ужыс мунө,
Олан вилиө павөө зик.
Лебө, јонмө лунис-лунө,
Вилиө шогмө морт мөдик.

М. ЛКАЧОВ.

ВЪРШИ

Л. Лопов.

А. Купцов

чुकылжассо вескөдны. Сесса ме тајо ана-
лысө вöча не куш Тима Вең формалы,
а— „вообще“. Тима-Веңöс лоі татчө кыс-
көма çик сы понда, сiјө тащөм „выл коми
формасө“ медвојдөр петкөдліс-да. Тима-
Вең крiтiкүйтө Јуеöс. Содержањыö боксаң,
Јуеöс он öтлаав Тима-Веңкөд, сөмын Јуе-
лөн формаыс абу çик омөл, колө весiг
мукөдлы бостны (велөдчыны) сылыс тех-
ныкасө. Çерт, Јуе подражајтө унжыкыс
моз, важ роч поетјаслы.

Мөд поет—Выл-Паш—бара-жө корөма
аслыс пөлөс форма. Öтi ногөн-кө, бур:
коми гiжыејас пишçитөны мездыны роч
формаыс, корөкөдны, тујасөбны вылаң
петны, сөмын ладыс оз сур. Со Выл Паш
гiжөма лөбөд код поэма „Куслытөм козүв-
јас“ („Ордым“ № 12-1929) — Ізвајывса
коммунаријас жылыс. Сөмын течасногыс јона
торкөма. Бара-жө колө шуны: сещөм фор-
маыс пөдүвтөм, һинөмөн оз оправдајтчы.
Бостам кытеурө:

„Јежидјас ыж сојыс
Понјасмоз ветлісны маті...
Унаыс тышкаслөм
Мысçи-һин быд боксаң најө...
Ізвајыв сiр курыд
Сiнваиң дүгдывтөг мысçис“.

Вескыд — „загадка“: мыј көсјөма пет-
көдлыны Выл Паш тајо форманас? Лыд-
дыны тајөс зев сөкыд, унаыс ковмас кып-
пөв лыддыны өтiторсө (бөрө бергөдчылө-
мөн). Тани һекущөм подражајтөм абу (ме
ег-на адçывлы таçi гiжөмсө һекодлыс),
а прөстөј ышмөм, ладтөм ышмөм. Ме
ногөн, тащөм течасыд оз сет һекущөм
пөлза лыддысыды.

Мукөд коми поетјас жылыс һинөм ог шу:
најө оз јона кезны важ роч формајасыс.
Сесса Ілла-Вае петкөдліс формајас бура
уна јөзлыс: фiнјаслыс, маҗарјаслыс, уд-
муртјаслыс. Емөс бура лөбөдјас. Сув-
тыштла һеуна Сандрик Јогорө. Колө вес-
кыда шуны, сьлөн зев төлка возмөст-
чөмјас мыгчыелісны корјасөкө. Çерт, унжык
кывбурјассө і сiјө гiжліс рочлы подражај-
төмөн, но петавлісны і аслас формајас.
Бостам көв сылыс кывбур „Сi гүдөк“
 („Ордым“ № 7-1928):

„Сi везја ворсанөн
Ворсны-кө кута,
Сы бөрөа сывнысө
Чојөс-кө щөкта...
Вөрва горөн сывнысө
Ворсiг моз-кө горөдла“...

Мыј тани ем, кущөм форма вылө мунө
тајо кывбурыс? Лыддыгас-на-і уеө төдвы-
лас: „Гүдөксө-кө паскөдла, сывнысө - кө
горөдла“. Ем сещөм сыланкыв, коми
јөз пыщса сыланкыв („Çикышөс ко-
лө кыһы“). Тани Сандрик Јогорлөн ем
подражајтөм коми јөз пыщса сыланкывлы,
абу роч өтiкјаслы, а коми јөз сьлөмлы.
Бур алы омөл тајө? Ме ногөн, бур.

„Зев јона колө төдмавын коми јөз костса
„образној“ сөрнысө, коми „моғивјас“. Сiјөс
ми зев-жө омөла төдам. Сiјөн і өтiкјасным
мијан коса бувгөны“, — таçi гiжліс 1928-өд
воын (сiјө-жө № „Ордым“) Сандрик Јогор.
Çерт, збыл тајө һөдөдыс. Колө һе тољко
образјассө корены коми јөз пыщса сөрні-
еыс да сьлөммыс, колө медјонасө сетыс-
жө корены і кывбурјаслы формајассө.

КАИП-лөн II-d конференция шуліс
аслас резолюцияын („Ордым“ № 10-1928):

„II в) ортыла дореањыс унжык
гiжыыс асеыныс гiжөдјаснысө оз-на
вермыны мiчаа пылөдны, зев - на
ещаөн саммөбны образјас гiжны, оз-на
вермыны бостны сурөс сөрҗыыс му-
нан (скөдiтана) гiжанногсө (формасө);
е) Коми гiжыејас оз зiһны корөавны
выл пөлөс гiжан формајас, кодјас
һыр ескө јонжыка поэис һмөдчыны
јөзыслы.

12. Омөла пөлзүјтчөны јөзкостса
художествоа творчествонас“.

Тащөм һелучкiјасыс өнөç-на емөс мијан
гiжанногын: сурөсас і формаас. Кутчы-
ны колө выл формајассө корены јөз пыщса
творчествоыс. А кыçеурө формаиң ышмы-
ны оз ков, торја-һин абу лөбөд виçөдны
ышмөмнысө бур һималан коми поетјаслыс.
Подражајтны поэө, дај лөб (важлы көв
выллы), сөмын обезјаһыңајтны оз ков.
Гiжны поэө-і „упрощенној өтiкөн“, ме-
дым сөмын сiјө ез „усложнит „восприятие
читателя“, Ме ногөн, таçi быгтө буржык
лөб, ог төд сесса, кыçи мукөд поетјас
чајтөны,

Челадлы лыдданяс

Куфина М.

А Р Ы Н.

Аржавыв матыеміс,
Шондіыс бердласё,
Тујјасыс најтёсё—
Кокулын шлопјалё.

Гажтёмміс ывлавыв.
Відчысам төлёс.
Пёраыс аржавыв
Кольлалім гожём.

Школаын велөдча,
Сіңјасёј воевас—
Төдөмлун содтышта,
Бурмөда олём.

Сыр-нын ме відчыса
Школаын велөдөм.
Матыемө пёраыс—
Бурмөдө еёлём.

К. Игнатов.

* * *

Морёс шёрын еёлём јөктё,
Чардлё бідн тувсов вој,
Вын ебёсё аслыс өвтё,
Брунакылё менам сој.
Ежва вылын гыјас гырые
Быгјөн тыртё берегдор,—
Сывны бостлам гажа пырые,
Медем јургас ылым гор!
Гөгөр җолзё лебач гөлөс.
Мајбыр олём тувсов кад!
Локтё пөтка уна пөлөс
Корјөн пастасё лём сад.
Јенеж шөреаң бідн којё
Тувсов шонді гөгөрбок.
Кывзы... сывны бостлам, чојё,
Отув горөдлас щөщ вок.
Морёс шёрын еёлём јөктё,
Чардлё бідн тувсов вој,
Вын ебёсё аслыс өвтё
Брунакылё менам сој.

Өл. Миш.

Велөдчөм морт.

Көзүд, жүгүд төвсө војө
 Бывла гажа зев.
 Төлые виж жүгөрсө којө—
 Бывла вылын чөв.

Оз лок төвсө војө унмыд.
 Мөвпалан зев дыр
 —„Велөдчытөм мортлөн журыд
 Нещкөн бытто тыр“.
 Виқөд, ломтысө зев жүгүд
 Керкаас со би:
 Лыдды, сінмыд тенад жүгүд,
 Ныга, муса пі.

Гора ныга сижө лыддө
 Бат-мам кывзас мед,
 Паччөр вывсаң пөлыс кывзө,
 Чошкөдөма пель.
 дыр зев Колө ныга лыддө
 Оз-таж дөзмы сөг:
 Бат-мам лыддөм сылыс кывзис,
 Пөлыс шенчис сек.

Помалис кор Колө лыддөм
 Ошкіс сижөс мам...
 —„Бура велөдчы те, піөј,
 Перјы аслыд сам“.
 Тази Коллы мамыс кайтис:
 —„Кывзы, муса пі,
 Сөкыд велөдчытөг овны
 Кызи овлім ми.

Велөдчы-жө бура, Колө,
 Школаад ен дур.
 Мөдые буржык аслыд лөб,
 Лүгдөд ассыд жур“.

Өндрөј пі.

М а ш ө.

Ставыс жежыд лымјөн пуштө,

Рожа бантө војтөв вуштө.

Шонди ассыс бі оз кој

Луныс жеңыд, зев куџ вој.

Школа пыщкыс петіс Машө,

Паныд еуріс сылы Пашө.

--Мыјнө еорөџ муса чој?

—Котөрт, суас тенө вој!—

Собө Машө гортас, кашкө.

Аслыс вомгорулас вашкө:

—„Војдөр һига—пемыд пас.

Өні—төда став шыпас“.

Лыд-дө бура кывјыс кывјө.

Өні Машөс он-һин ывјөд:

Төдө, велөдчөм пө—свет—

Со сен гіжөм „сіктсөвет.“

Унмовесөддө ічөт воксө,

Төбө шебрас піө коксө,

Сылө міча ыланкыс

Кыџі вөрын овліс ныс.

—„Ен бөрд, һига һөба аскі,

Міча серпас стенө ласка.

Лыд-да теныд лөсыд віет.

Уџышт, муса вокөј! кыс...“

Клонгө жыһһан празһіклунө.

Машө школаө со мунө.

Шојтчанлуныс өні выл.

Ставыс, чельад, тајө збыл.

Иш. № 6

Ответств. редактор

Члены редколлегии

Н. П. ПОПОВ.

В. А. САВИН.

И. И. ОБОТУРОВ.

11191

ИЖ Коми
1-1

Тарја нумерин мабшојаслы: ценна 30 ур
